

Evaluatie van het visbestand in de Oude Schaapskooi te Damme na de herinrichting

Wijze van citeren:

Boets P., Dillen A., Poelman E. (2021). Evaluatie van het visbestand in de Oude Schaapskooi te Damme na herinrichting. Studie uitgevoerd in opdracht van de vzw Natuurpunt Damme. 6p.

Contactgegevens:

Pieter Boets
Provinciaal centrum voor Milieuonderzoek
Godshuizenlaan 95, 9000 Gent
pieter.boets@oost-vlaanderen.be

Inhoud

Inleiding.....	4
Materiaal en methoden	4
Studiegebied.....	4
Visstandsonderzoek	5
Resultaten en discussie	5
Conclusies en aanbevelingen voor beheer.....	6
Referenties	6

Inleiding

De Oude Schaapskooi is een ondiepe vijver (maximaal 120cm diep) met een oppervlakte van 0,6ha gelegen in Damme en beheerd door VZW Natuurpunt Damme. De vijver werd in 2007 heringericht en uitgediept waarbij de oevers met een heel zachte helling werden aangelegd zodat hier moeras- en onderwatervegetatie kon ontwikkelen en zodat er habitat kon ontstaan voor amfibieën en watervogels. In de beginjaren na de inrichting werd er al snel gekroesd en glanzig fonteinkruid vastgesteld. Ook werden er tal van padden, groene en bruine kikker waargenomen (Pillen 2013). Sinds enkele jaren is er melding van heel wat vis waaronder grote karper op de vijver, ondanks dat er nooit vis werd uitgezet door de beheerder. Tevens liepen de aantallen kikker de laatste jaren terug. Daarom werd door VZW Natuurpunt Damme gevraagd aan het Agentschap voor Natuur en Bos om een visonderzoek uit te voeren in de vijver. Op 1 en 2 april 2021 werd in samenwerking met het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek een visbestandopname uitgevoerd. De resultaten evenals een aantal aanbevelingen zijn terug te vinden in het rapport.

Materiaal en methoden

Studiegebied

De Oude Schaapskooi is een vijver gelegen langsheen de oude stadswallen van Damme en maakt deel uit van een restauratieproject dat gestart werd in 2007. De vijver, met een maximale diepte van 120cm, is onderhevig aan fluctuaties in het waterpeil afhankelijk van de weersomstandigheden. De vijver wordt deels gevoed met regenwater en deels met kwelwater. De oevers zijn grotendeels begroeid met lis en riet en er komen ook een aantal ondergedoken waterplanten voor zoals fonteinkruiden. De vijver is in beheer van Natuurpunt Damme (Figuur 1).

Figuur 1 – Kaart met weergave van de Oude Schaapskooi (locatie 534) en het centrum van Damme.

Visstandsonderzoek

Het onderzoek werd uitgevoerd over twee dagen, namelijk 1 en 2 april 2021. De eerste dag werd er elektrisch gevist en werden er fuiken geplaatst. Op dag 2 werden de fuiken opgehaald en gecontroleerd op aanwezigheid van vissen. Er werd elektrisch gevist vanuit de boot. Bij het elektrisch afvissen wordt via een stroomgroep en een gelijkrichter (VVP 15C Smith-Rooth) een spanningsveld in het water opgewekt tussen een positieve en negatieve pool, wat verdovend werkt op de vis. De negatieve pool of kathode bestaat uit een platte stroomgeleidende koperen gevlochten draad. Bij het vissen vanuit een boot sleept de kathode nabij het voorste eind van de boot in het water. De positieve pool (anode) bestaat uit één schepnet met geïsoleerde steel en een stroomgeleidende metalen ring voorzien van een vangnet. Er wordt een zo hoog mogelijke vangstefficiëntie nagestreefd door met tussenpozen de anode onder water te dompelen, waardoor de daar aanwezige vis tijdelijk verdoofd wordt. De verdoofde vis wordt direct uit het water geschept en verzameld in een emmer met water. Het ononderbroken onder stroom zetten van het gekozen traject zou meer vis verjagen door het wegluchten uit de schrikzone. De volledige oever rondom de vijver werd bevist.

Naast het elektrisch vissen werden er ook vier dubbele schietfuiken geplaatst. Deze schietfuiken bestaan uit hoepels met een hoogte van ongeveer 85cm. De schietfuiken werden gedurende 24 uur geplaatst waarna ze werden opgehaald en gecontroleerd op aanwezigheid van vissen.

De gevangen vissen werden telkens gesorteerd en de aantallen werden bepaald per soort evenals het totaal gewicht. Grotere karpers en zeelten werden individueel gewogen en gemeten. Tevens werden vissen visueel geïnspecteerd op aanwezigheid van gebreken of ziektes. Na het onderzoek werden de vissen overgeplaatst naar de naast gelegen Damse Vaart. Dit gezien het de bedoeling was om zo veel mogelijk vis van de vijver te verwijderen zonder evenwel vissen te gaan euthanaseren.

Resultaten en discussie

In totaal werden er drie verschillende soorten gevangen waaronder karper (schubkarper en spiegelkarper), zeelt en blankvoorn (tabel 1). Er werden beduidend meer vissen gevangen door middel van elektrisch vissen in vergelijking met de fuiken. De totale aantallen en gewicht voor de twee visdagen samen bedragen 778 stuks en 37,58kg, respectievelijk. Van de karper werden er een aantal grotere stuks gevangen met een maximum gewicht van 7,7kg. Vooral zeelt maakt de grootste aantallen uit en ook hier werden er 2 grotere ouderdieren gevangen. Op zich is aanwezigheid van zeelt een indicatie van een gezond en plantenrijk water. De aanwezigheid van dergelijke hoeveelheden vis is echter schadelijk op een dergelijke relatief kleine vijver die specifiek werd ingericht voor amfibieën, vogels en ongewervelden (bv libellen en waterjuffers). De hoge aantallen en vooral de diversiteit aan karper met verschillende leeftijdsklassen doet vermoeden dat het om uitgezette dieren gaat, temeer omdat er ook exemplaren koikarpers (siervissen) werden aangetroffen. Mondelinge communicatie met de lokale hengelaars geeft aan dat er door een particulier illegaal karper is uitgezet, met de bedoeling om de vissen in die vijver te laten groeien en ze vervolgens weer te oogsten. Gezien de beheerdoelstellingen van Natuurpunt werden alle gevangen vissen overgeplaatst naar de Damse Vaart en dus niet teruggeplaatst in de vijver.

Tabel 1 – Overzicht van de aantallen gevangen per soort evenals het gewicht en de totale aantallen en gewicht per gebruikte methode (elektrisch vissen of fuiken).

Soort	elektrisch vissen		fuiken		totaal	
	aantal (n)	gewicht (g)	aantal (n)	gewicht (g)	aantal (n)	gewicht (g)
Karper	49	32192	55	1328	104	32296
zeelt	524	4467	146	4748	670	5137
Blankvoorn	2	144	2	187.5	4	148
totaal	575	36803	203	6263.5	778	37581

Conclusies en aanbevelingen voor beheer

Hoewel er een grote hoeveelheid vis werd afgevisd vermoeden we dat er nog steeds zeelt en karper aanwezig is. Visueel werd nog één resterende grotere karper waargenomen onmiddellijk na het visonderzoek. Op basis van de beschikbare methodes is het echter niet mogelijk om de vijver 100% visvrij te krijgen. Daarom raden we aan om indien mogelijk de vijver een tijdlang droog te leggen en daarna een beperkte hoeveelheid jonge snoek (10 tal stuks) uit te zetten welke als natuurlijke predator kan optreden. Snoek kan er voor zorgen dat de hoge aantallen en de reproductie van de aanwezige vissen onder controle blijven. Voor de eventuele aanwezigheid van de resterende karper is het een optie om een lokale hengelaar de kans te geven om éénmalig de resterende grote karper af te vissen en deze over te zetten naar de Damse Vaart. Het ANB en de conservator kunnen een tijdelijke toelating geven om deze actie uit te voeren. Wat betreft de plantengroei beoogt Natuurpunt een verdere natuurlijke ontwikkeling. De daling in visbestand zal de plantengroei vermoedelijk al enigzins ten goede komen, maar tijdens het visonderzoek merkten we ook dat de aanwezige schapen ook de moerasvegetatie betreden en schade aanrichten waardoor deze niet in voldoende mate kan aangroeien om echt een goede oeverstrook te bekomen. Daarom is het ook aanbevelen om de vijver geheel of gedeeltelijk (in zones) tijdelijk af te zetten met schapendraad tijdens een groeiseizoen zodat de vegetatie kans krijgt voldoende uit te groeien. Daarna kan de draad eventueel weer weg.

Referenties

Pillen R. (2013). De Stadswallen van Damme. Uitgave provincie West-Vlaanderen. D/2013/0248/32